

خواجه باشی

نام علمی. *Onopordum acanthium* L.

نام عمومی Cotton Thistle, Scotch

Thistle, Heraldic Thistle

نام سنتی :خواجه باشی، شکاع، شکاعی

قسمت مورد استفاده :دانه‌ها

خانواد Compositae (Asteraceae) – تییره

کاسنی

خصوصیات ظاهری:

خواجه باشی عبارت از دانه‌هایی است گوه‌ای شکل با سر پهن و دایره‌ای شکل که دارای برجستگی دو طبقه گنبدی شکل است. رنگ آن نوک‌مدادی کم‌رنگ تا پررنگ و گاهی تییره، تقریباً چهاروجهی با خطوط افقی کمی مورب و برجستگی‌های زرده‌دار و یک زائده اشکی در قسمت پایین است. این دانه‌ها مربوط به

گیاه شکاع یا شکاعی با نام علمی *Onopordum*
acanthium از تیره کاسنی (Compositae)
است. شکاع گیاهی است چندساله که دارای خارهای
فراوان بر روی تمام قسمت‌های گیاه است. کاپیتول
آن بزرگ، نیم‌کروی با گل‌های لوله‌ای بلند
صورتی‌رنگ و برگ‌های آن دارای لوب‌های فراوان و
پرخار است. این گیاه بومی اروپا، آسیا و مناطق
مدیترانه‌ای است و در بسیاری از نقاط ایران نیز
می‌روید.

طبیعت:

گرم و خشک (بر اساس منابع طب سنتی ایران).

افعال:

مدر، معرق، ضد تب، ضد درد، ضد التهاب، مقوی
قلب، خلط‌آور، ضد میکروبی، آنتی‌اکسیدان.

موارد مصرف سنتی:

- تب و سرماخوردگی: ضد تب و معرق؛ درمان
تب‌های ناشی از سرماخوردگی و آنفلوآنزا.
- ادراری: مدر و مفید برای دفع سنگ کلیه و مثانه.
- درد: ضد درد؛ تسکین دردهای عضلانی و مفاصل.
- قلب: مقوی قلب و بهبود عملکرد قلبی.

گروه داروسازی سنتی دانشکده طب سنتی

- تنفسی: خلط‌آور و مؤثر در درمان برونشیت و سرفه.

موارد مصرف امروزی:

- ضد تب و ضد التهاب: مطالعات نشان‌دهنده اثرات ضد التهابی و ضد تب عصاره خواجه باشی است.
- آنتی‌اکسیدان: دانه‌های خواجه باشی حاوی ترکیبات فنولی با فعالیت آنتی‌اکسیدانی قابل توجه هستند.
- ضد میکروبی: عصاره دانه‌ها فعالیت ضد باکتریایی و ضد قارچی نشان می‌دهد.
- قلب و عروق: اثرات محافظت‌کننده قلبی در مطالعات حیوانی گزارش شده است.
- کبد: اثرات محافظت‌کننده کبدی در مطالعات آزمایشگاهی نشان داده شده است.

ترکیبات شیمیایی:

- اسانس: ترکیبات اصلی شامل کاریوفیلن، ژرماکرن D، بتا-کادینن.
- فلاونوئیدها: لوتئولین، آپیزنین، کامپفرول.
- سایر ترکیبات: تانن‌ها، ساپونین‌ها، استرول‌ها، آلکالوئیدها.

میزان مصرف:

گروه داروسازی سنتی دانشکده طب سنتی

- دم کرده: ۱ تا ۲ گرم دانه خشک در ۱ لیوان آب جوش، ۲ تا ۳ بار در روز.
- پودر: ۰,۵ تا ۱ گرم، روزی ۲ بار.
- مصرف خوراکی: مصرف باید تحت نظر پزشک باشد.

عوارض جانبی:

- در دوزهای معمول عوارض جانبی خاصی گزارش نشده است.
- مصرف بیش از حد ممکن است باعث تحریک معده و اسهال شود.
- در برخی افراد ممکن است واکنش آلرژیک ایجاد کند.

موارد احتیاط و هشدار:

- در بارداری و شیردهی با احتیاط مصرف شود.
- در بیماران با اختلالات انعقادی با احتیاط مصرف شود.
- مصرف طولانی مدت و دوز بالا توصیه نمی شود.

مصرف در بارداری و شیردهی:

اطلاعات کافی در دسترس نیست؛ احتیاط شود و با پزشک مشورت گردد.

تداخلات:

اطلاعات کافی در دسترس نیست.

فرم‌های دارویی موجود در داروخانه فرآورده‌های طبیعی:

- دانه خشک (کامل یا آسیاب‌شده)
- کپسول

منابع:

۱. عقیلی علوی شیرازی م ح. مخزن‌الدویه. دائرة المعارف خورдениها و داروهای پزشکی سنتی ایران. تهران: موسسه انتشارات باورداران، ۱۳۸۰.
۲. امین غ. گیاهان متداولترین گیاهان دارویی سنتی ایران. تهران: دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۸۴.
۳. Jellin JM, Gregory PJ, et al. *Pharmacists Letter/Prescribers Letter Natural Medicines*. Comprehensive databases. ۱۳th ed. Stockton: Therapeutic Research Faculty, ۲۰۱۲.

Cotton Thistle

Scientific Name: *Onopordum acanthium*
L.

Common Name: Cotton Thistle, Scotch
Thistle, Heraldic Thistle

Traditional Name: Khajeh Bashi, Sheka',
Sheka'i

Part Used: Seeds

Family: Compositae (Asteraceae) – Daisy
family

Description & Characteristics:

Khajeh Bashi consists of wedge-shaped
seeds with a broad, circular top featuring a

two-layered dome-shaped prominence.

The color ranges from light to dark pencil-tip, sometimes dark, roughly tetrahedral with slightly oblique horizontal lines, armored prominences, and a teardrop-shaped appendage at the lower part. These seeds belong to the Sheka' or Sheka'i plant with the scientific name *Onopordum acanthium* from the Compositae family.

Sheka' is a perennial plant with abundant spines on all parts. Its capitulum is large, hemispherical with long pink tubular flowers, and its leaves have numerous lobes and are very spiny. This plant is native to Europe, Asia, and the Mediterranean region and grows in many parts of Iran.

Temperament:

Hot and dry

Functions:

Diuretic, diaphoretic, antipyretic,

analgesic, anti-inflammatory, cardi tonic, expectorant, antimicrobial, antioxidant.

Traditional Uses:

- **Fever & Colds:** Antipyretic and diaphoretic; treatment of fevers caused by colds and influenza.
- **Urinary:** Diuretic and beneficial for kidney and bladder stones.
- **Pain:** Analgesic; relief of muscle and joint pain.
- **Cardiovascular:** Cardi tonic and improvement of cardiac function.
- **Respiratory:** Expectorant and effective in treating bronchitis and cough.

Modern Uses:

- **Antipyretic & Anti-inflammatory:** Studies demonstrate anti-inflammatory and antipyretic effects of Khajeh Bashi extract.

- **Antioxidant:** Khajeh Bashi seeds contain phenolic compounds with significant antioxidant activity.
- **Antimicrobial:** Seed extract shows antibacterial and antifungal activity.
- **Cardiovascular:** Cardioprotective effects reported in animal studies.
- **Liver:** Hepatoprotective effects demonstrated in laboratory studies.

Phytochemistry:

- **Essential Oil:** Main compounds include caryophyllene, germacrene D, beta-cadinene.
- **Flavonoids:** Luteolin, apigenin, kaempferol.
- **Other Compounds:** Tannins, saponins, sterols, alkaloids.

Dosage:

- **Infusion:** ۱–۲ g dried seeds in ۱ cup boiling water, ۲–۳ times daily.

- **Powder:** ۰٫۵–۱ g, twice daily.
- **Oral Use:** Use should be under physician supervision.

Side Effects:

- No specific side effects reported at normal doses.
- Overdose may cause gastric irritation and diarrhea.
- May cause allergic reactions in sensitive individuals.

Precautions & Warnings:

- Use with caution during pregnancy and breastfeeding.
- Use with caution in patients with coagulation disorders.
- Long-term use and high doses are not recommended.

Use in Pregnancy & Breastfeeding:

Insufficient information available; caution advised and consult with a physician.

Interactions:

Insufficient information available.

Pharmaceutical Forms Available in

Natural Products Pharmacy:

- Dried seeds (whole or ground)
- Capsule

References:

۱. Aghili Alavi Shirazi M. H. Medicines resource ,Encyclopedia of edibles and traditional medicinal of Iran. Tehran: Bavardaran Publishing Institute, ۲۰۰۱.
۲. Amin Gha., The most common traditional medicinal plants of Iran. Tehran: Tehran University of Medical Sciences, ۲۰۰۵.
۳. Herbal Pharmacopoeia Compilation Committee. Herbal Pharmacopoeia of Iran. Tehran: Ministry of Health, Treatment and Medical Education, Food and Drug Deputy, ۲۰۰۲.
۴. Jellin JM, Gregory PJ, et al. *Pharmacists Letter/Prescribers Letter Natural Medicines*. Comprehensive databases. ۱۳th ed. Stockton: Therapeutic Research Faculty, ۲۰۱۲.

گروه داروسازی سنتی دانشکده طب سنتی